

Synodalita v malých spoločenstvách

Aj realizačná fáza synodálneho procesu povzbudzuje miestne cirkvi, aby ďalej kráčali synodálnym štýlom. Skúsenosti tých, ktorí už vstúpili do tejto etapy, ukazujú, že dôležitý nie je iba obsah prijatých rozhodnutí, ale aj spôsob, akým sa k nim dospieva. Synodalita preto nie je iba témou dokumentov, ale predovšetkým životným štýlom Cirkvi. Je to spôsob, ako sa veriaci stretávajú, modlia, počúvajú, rozlišujú a spoločne hľadajú Božiu vôľu.

Práve preto sa v rozličných stretnutiach veriacich laikov čoraz častejšie využíva synodálny štýl, ktorý v sebe spája dva základné rozmery: modlitbu a zdieľanie. Takýto spôsob stretnutia býva jednoduchý, no zároveň veľmi hlboký. Začína sa modlitbou, pokračuje zdieľaním na zvolenú tému, po každom vstupe nasleduje chvíľa ticha, v ďalšom kole sa účastníci vracajú k tomu, čo ich zasiahlo pri počúvaní ostatných, a napokon sa spoločne hľadá určitý konsenzus. Tento rytmus nie je iba praktickou metódou. Vyjadruje samotnú podstatu synodality: Kráčať spolu pred Bohom, počúvať Ducha Svätého i jeden druhého.

Kedže sa už dvadsaťpäť rokov venujem sprevádzaniu malých mládežníckych spoločenstiev, čoraz viac si uvedomujem, ako hlboko synodálny štýl korešponduje s ich prirodzeným fungovaním. Malé spoločenstvá sú totiž miestami, kde sa viera nežije abstraktne, ale konkrétne: V modlitbe, v otvorenosti, vo vzťahoch a vo vzájomnom zdieľaní. Sú akousi „mikrocirkvou“, v ktorej sa môže synodálny spôsob života stávať každodennou skúsenosťou.

Prvým pilierom života malého spoločenstva je modlitba. Typická modlitba v takýchto skupinách býva modlitbou chvál a modlitbou s Božím slovom. Ako však spoločenstvo dozrieva, prirodzene pribúda aj ticho: meditácia, adorácia, ba v poslednom období aj väčší dôraz na predkontemplatívnu a kontemplatívnu modlitbu. To ukazuje, že modlitba v spoločenstve nie je iba náboženským „úvodom“ k programu stretnutia, ale priestorom, v ktorom sa spoločenstvo učí stáť pred Bohom, počúvať ho a nechať sa ním premieňať.

Modlitba dáva spoločenstvu priestor stretnúť živého Boha. Je zdrojom vedenia, uzdravenia a múdrosti. Posilňuje ducha spoločenstva, upevňuje jeho jednotu, prináša pokoj i zmysel. Často zároveň odhaľuje aj to, čo v spoločenstve chýba: Kde sú rany, slabosti a nevypovedané bolesti, ale aj kde sa skrýva radosť a vďačnosť. Modlitba učí spoločenstvo pravde. Záverečný dokument Synody pripomína, že ak má svätý Boží ľud svedčiť o radosti evanjelia a rásť v praktizovaní synodality, potrebuje primeranú formáciu – predovšetkým k slobode Božích synov a dcér v nasledovaní Ježiša Krista, kontemplovaného v modlitbe

a spoznávaného v chudobných. Táto myšlienka veľmi presne vystihuje potrebu modlitbovej formácie v malých spoločenstvách.

Spoločná liturgia slova alebo Eucharistia posilňujú vedomie jednoty Kristovho tela. Lectio divina vedie k hlbšiemu poznaniu Krista. Príhovorná modlitba zas otvára srdce pre potreby komunity, pre ľudí na okraji, pre misie, službu i celú Cirkev. Modlitba v tichu zasa posilňuje osobný vzťah s Ježišom a učí človeka spočívať v Božej prítomnosti. Všetky tieto podoby modlitby robia z malého spoločenstva nielen organizačnú jednotku, ale duchovný organizmus.

Práve tu však stojíme aj pred výzvami. O modlitbe nestačí hovoriť, do modlitby treba ľudí uvádzať. Nie každý má živú skúsenosť modlitby a nie každý vie ako sa modliť. Vedenie modlitby preto vyžaduje duchovné i pastoračné sprevádzanie. Aj preto sme minulý rok, ktorý bol Rokom modlitby, v Prievidzi pripravili pre verejnosť Školu modlitby a dva kurzy o kontemplatívnej modlitbe. Ďalšou veľkou výzvou je viesť ľudí k vernosti a pravidelnosti. Malé mládežnícke spoločenstvá sa síce stretávajú raz za týždeň alebo raz za dva týždne, no takáto frekvencia sama osebe nestačí na budovanie živého vzťahu s Bohom. Mladých treba privádzať ku každodennej modlitbe, pretože v dobe digitálnych médií je práve vernosť tichu a Božej prítomnosti mimoriadne dôležitá. Inak zostane modlitba iba príležitostnou aktivitou a nestane sa životným štýlom. Zo skúsenosti navyše viem, že modlitba je najlepšou prípravou na zdieľanie.

Druhým pilierom malého spoločenstva je zdieľanie. Osobne ho považujem za vyvrcholenie stretnutia, pretože viera je „z hlásania“ (porov. Rim 10, 17). Keď človek počuje svedectvo viery druhého, jeho vlastná viera sa posilňuje. Platí to zvlášť vtedy, keď nejde iba o rozprávanie udalostí uplynulého týždňa, ale o zdieľanie duchovnej skúsenosti: Čo človek prežíva s Bohom, kde ho Boh vedie, s čím zápasí, kde hľadá jeho vôľu. Takéto zdieľanie dokáže povzbudiť, priniesť svetlo do temnejších dní a pripomenúť, že nikto nie je oslobodený od duchovného zápasu. Zároveň potvrdzuje identitu človeka ako Božieho dieťaťa, pretože mu dáva zakúsiť, že je prijatý, vypočutý a rešpektovaný.

Práve malá skupina vytvára priestor pre väčšiu intimitu, osobné vypočutie a rešpekt, a tým podporuje pravú synodálnu atmosféru. Synodálne stretnutia nás naučili, že byť synodálny znamená viac než len „vypočuť si“ druhého. Znamená to aktívne počúvať s otvoreným srdcom, aby sme naozaj vnímali, čo ten druhý prežíva. Takéto počúvanie vytvára bezpečný priestor, v ktorom človek nie je odsúdený za svoj názor ani okamžite zahľtený nevyžiadanými radami. Preto je veľmi dôležité, aby po každom zdieľaní nasledovala chvíľa ticha. Ticho nám pomáha zostať pri tom, čo bolo povedané, nenechať svedectvo druhého zapadnúť a otvoriť sa tomu, čo cezeň hovorí Boh.

Synodálna metóda zároveň kladie dôraz na autenticitu. Ľudia nemajú hovoriť z pozície „všeobecnej autority“, ale zo svojho života. Majú hovoriť vlastnými slovami: „ja cítim“, „ja som zažil“, „ja dúfam“. Práve takto môže spoločenstvo verne počuť rozmanitosť hlasov. Znižuje sa tým riziko, že sa diskusia zmení na abstraktné posudzovanie alebo teoretizovanie, a namiesto toho sa otvára priestor pre pravdivé svedectvo života.

S tým úzko súvisí aj inkluzívnosť, o ktorú sa synoda usiluje. Všetci pokrstení – laici, zasvätení, kňazi, ba aj tí, ktorí sa cítia na okraji – majú byť vypočutí. V malom spoločenstve to znamená konkrétnu citlivosť: Všímnúť si človeka, ktorý mlčí, pozvať ho bez nátlaku, nenechať zahanbiť toho, kto má inú skúsenosť, a nevyčleňovať tých, ktorí sa cítia odlišní. Synodalita sa totiž neuskutočňuje iba vo veľkých cirkevných zhromaždeniach, ale predovšetkým v tom, ako sa správame k človeku sediacemu vedľa nás.

Zároveň však synodálny proces nie je iba priestorom pohodlia. Nevolať nás do lacného bezpečia, ale do pravdivého dialógu, ktorý sa nevyhýba ani ťažkým témam, ranám, hraniciam či konfliktom. Najväčším darom, ktorý možno spoločenstvu dať, nie je množstvo rád ani predvádzanie vlastnej inteligencie. Najväčším darom je zraniteľnosť: Odvaha byť pravdivý, byť sám sebou a dovoliť druhým, aby nás skutočne spoznali. Práve tak vzniká priestor, v ktorom Duch Svätý môže konať hlbokú obnovu vzťahov.

Zdieľanie teda môžeme chápať aj ako formu participácie. Každý člen spoločenstva má čo povedať, čím prispieť a čím obohatiť ostatných. Každý hlas je cenný. Byť synodálny preto znamená vedome vytvárať čas na vzájomné zdieľanie. Synoda nás pozýva hovoriť s odvahou a úprimnosťou tak, aby sa sloboda, pravda a láska navzájom nevylučovali, ale dopĺňali. Prostredníctvom takéhoto dialógu môže každý rásť v porozumení druhým i sebe samému.

Ak majú malé kresťanské spoločenstvá skutočne žiť synodalitu, ich stretnutia by mali prirodzene začínať modlitbou a vyvrcholiť zdieľaním. Tak sa zabezpečí, že nejde iba o priateľské stretnutie, ale o stretnutie s Bohom, ktorý je prítomný uprostred svojho ľudu. Aby to však bolo možné, je potrebná aj systematická formácia: Podpora pri vzniku a raste malých kresťanských spoločenstiev, formácia budúcich vedúcich v oblasti modlitby a sprevádzania, ako aj väčšie uznanie laickej služby v Cirkvi. Záverečný dokument Synody výslovne pripomína potrebu podpory rozličných foriem laických služieb, ktoré sa neobmedzujú iba na liturgickú oblasť.

Spoločenstvo, ktoré praktizuje tieto synodálne rozmery modlitby a zdieľania, sa stáva autentickým kresťanským spoločenstvom, v ktorom synodálna cesta prestáva byť iba pojmom a stáva sa skutočnosťou. Práve v malých spoločenstvách môže synodalita ožívať najkonkrétnejšie: v načúvaní, v tichu, v prijatí, v spoločnom hľadaní Božej vôle. Nech sa teda naše malé spoločenstvá stávajú miestami, kde sa nestretávame iba medzi sebou navzájom, ale kde sa Boh stretáva s nami; miestami, kde vzájomné zdieľanie uzdravuje a modlitba sprevádza každodennú cestu viery.

PaedDr. Mgr. Juraj Ďurnek SchP
Kolégium piaristov
A. Hlinku 48
971 01 Prievidza
e-mail: juraj.durnek@piaristi.sk